

ФУНКЦІОНАЛЬНА ГРАМОТНІСТЬ

Поняття *функціональна грамотність* (англ. functional literacy) означає здатність індивіда розуміти та використовувати різні типи інформації з метою успішного функціонування в умовах сучасного суспільства у побутовому, професійному та громадському житті.

Експерти ЮНЕСКО визначають, що грамотність в сучасному її розумінні – це більше ніж просто вміння читати й писати. Вона означає наявність навичок комунікації в суспільстві. Грамотність стосується соціальної практики індивіда, соціальних взаємозв'язків, знань, передбачає володіння мовою та культурою. Грамотність має багато форм прояву – письмова, комп'ютерна, мас-медійна, математична, знакова, політична тощо.

В документах ЮНЕСКО йдеться про створення *культури грамотності*, яка передбачає формування постійної, позитивної потреби у її набутті та підвищенні, про створення грамотного середовища – суспільства, що навчається перманентно, протягом усього періоду свого свідомого існування. Набуття *функціональної грамотності* перетворилося як на одне з провідних громадянських прав, так і на обов'язок громадянина, невиконання якого має негативні наслідки для окремої особистості та суспільства в цілому.

У практиці міжнародних досліджень грамотності, що регулярно проводяться інститутами ЮНЕСКО, існує така класифікація її видів: 1) прозова грамотність, яка передбачає розуміння різних видів текстів, зокрема газетних статей, прозових та поетичних творів; 2) документальна грамотність – вміння викласти інформацію в документі та почерпнути її звідти; 3) математична (обчислювальна) грамотність – вміння робити прості числення та розуміти кількісні показники.

У міжнародних дослідженнях грамотності дорослих (International Adult Literacy Survey) визначають п'ять рівнів грамотності: 1) людина має серйозні труднощі у читанні, розумінні та інтерпретації простих текстів та не усвідомлює того, що це є проблемою; 2) людина читає прості тексти, навички їх інтерпретації є досить обмеженими, проблема недостатньої грамотності усвідомлюється; 3) людина цілком добре читає, але у розумінні складних текстів може відчувати труднощі. Спеціалісти вважають цей рівень мінімально допустимим для повноцінного функціонування в сучасному суспільстві; 4) та 5) високий рівень грамотності, що передбачає наявність розвинених загальнокультурних та професійних навичок.

Проблема грамотності в сучасному світі є надзвичайно гострою, оскільки більше 861 млн. дорослих та 113 млн. дітей залишаються неграмотними. З метою прискорення вирішення цієї глобальної проблеми ЮНЕСКО

ініціювала проведення “Десятиріччя грамотності ООН (2003 – 2013 рр.)”. Головним механізмом реалізації цілей Десятиріччя грамотності стала глобальна “Ініціатива розвитку грамотності для здобуття прав” (Literacy Initiative for Empowerment – LIFE), спрямована на формування на міжнародному та національному рівнях громадської думки щодо важливості грамотності, на об’єднання політичної волі та матеріальних ресурсів, сприяння проведенню досліджень, організації моніторингу зусиль національних держав та міжнародних організацій щодо подолання неграмотності.

Поняття *функціональна грамотність* увійшло в українську педагогічну науку у 80-90-х рр. XX ст. в період визначення його змісту в документах ЮНЕСКО та національних дослідницьких центрів, проведення міжнародних акцій вивчення рівня функціональної грамотності в розвинених країнах та ініціювання всесвітніх акцій поширення грамотності (наприклад, “Освіта для всіх” – “Education for All”).

А. Сбруєва

Бібліографія:

Сбруєва А.А. Нова парадигма грамотності на порозі третього тисячоліття // Педагогічні науки. Зб. наукових праць. – Суми: СДПУ, 1999. – С. 55–64.

Functional Literacy. <http://portal.unesco.org/education/en.html>

Literacy Initiative for Empowerment (LIFE) 2005 – 2015. Vision and Strategies Paper. 2nd Edition. – Paris: UNESCO Basic Education Division, 2006. – 46 p.

Сбруєва А.А. Функціональна грамотність // Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – С. 970 – 971.